

Секція 1

«Гуманітарні та фундаментальні дисципліни»

Ців'юк Роксолана Тарасівна, *магістрантка 1 курсу,*
Король Володимир Степанович, *к.е.н., доцент,*
доцент кафедри міжнародної економіки,
маркетингу і менеджменту

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ
СТАНДАРТИЗАЦІЇ ТА СЕРТИФІКАЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ**

З 1 січня 2016 р. на території України замість національних стандартів поступово впроваджуватимуться європейські стандарти (євро норми). Про це йдеться в Угоді про асоціацію та наказі Міністерства економічного розвитку і торгівлі України №1493 [1]. Також в Угоді йдеться про скасування Україною дії міждержавних стандартів – ГОСТ. Виникає думка, що модернізація виробництва відповідно до нових правил вимагає додаткових інвестицій, не кожен підприємець фінансово здатний на це, навіть не зважаючи на перехідний період. Так, дійсно, але той підприємець, що виходить на зовнішні ринки та хоче бути успішним та конкурентоспроможним, вже давно врахував та виділив відповідну статтю витрат у своєму бізнесі.

Починаючи з 2014 року більшість реформаторських зусиль у галузі спрямовується на дерегуляцію системи технічного регулювання, здійснюються кроки у напрямку адаптації українських стандартів до європейських, прийнято та внесено зміни у ряд законів серед яких: «Про стандартизацію», «Про скорочення кількості дозволів», «Про метрологію та метрологічну діяльність», «Про технічні регламенти та процедури оцінки відповідності», «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» та інші. Нова редакція Закону «Про стандартизацію» закладає європейські основи розвитку галузі. Так, для уникнення дублювання, ліквідовано поняття галузева стандартизація (такого поняття за кордоном не існує).

Проте, залишається невирішеним питання існування дублюючих режимів: технічні регламенти (як нормативно-правовий акт) та технічне регулювання (як процес). В англійській мові існує один термін «technical regulation» як процес. Відбуваються зміни і у вітчизняному інституціональному середовищі стандартизації.

Слід зазначити, що, відповідно до чинного законодавства, вимоги, які висувають до продукції технічні умови, повинні бути не нижчими ніж ті, що передбачені державними стандартами (ДСТУ). ДСТУ і ТУ не суперечать один одному. ТУ розробляє сам виробник, якщо на певний вид продукції взагалі не існує державних стандартів, або ж якщо йому потрібно розширити асортимент продукції, запровадити новітні розробки, вдосконалити технологічний процес, упаковку і таке інше. При цьому розробник технічних умов орієнтується на особливості свого виробництва й виходить з вигідних йому умов [2, п.3.2].

Залишається важливим підписання Угоди про взаємне визнання Україною та ЄС сертифікатів відповідності на промислову продукцію

(Agreements on Conformity Assessment and Acceptance of Industrial Products) (АСАА) [3, ст.57] як протокол до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. АСАА полегшить доступ на ринок шляхом усунення технічних бар'єрів в торгівлі промисловими товарами, адже імпортер платить двічі – за сертифікацію у власній країні, а потім – у нашій країні. Таким чином, кінцева ціна такого двічі сертифікованого товару збільшується, її платить наш споживач.

Укладення АСАА надасть можливість:

- вільно просуватись на внутрішньому ринку ЄС без додаткових процедур оцінки відповідності, адже роботи з оцінки відповідності українських органів визнаватимуться в ЄС, Швейцарії, Норвегії, Ісландії, Туреччині та потенційно в США, Канаді, Японії, Австралії, Новій Зеландії (ці країни без додаткової сертифікації визнають товари один одного);
- отримання українськими виробниками права нанесення європейського знака відповідності СЕ (після прийняття АСАА дається 4 роки перехідного періоду для українського товаровиробника);
- вимоги українських технічних регламентів до продукції та пов'язаних процесів стануть ідентичними вимогам відповідних директив ЄС;
- взаємного визнання промислової продукції, що відповідає вимогам, згідно яких вона законно перебуває на ринку однієї зі сторін.

Щоб Україна та її виробники приєдналися до цього кола та без перепон могли продавати продукцію до ЄС, потрібно продовжувати реформувати та гармонізовувати систему технічного регулювання.

Гармонізація стандарту – це приведення його змісту у відповідність з іншим стандартом для забезпечення взаємозамінності продукції (послуг), взаємного розуміння результатів ви пробувань і інформації, що міститься в стандартах. Розрізняють декілька методів гармонізації, один з яких - метод «обкладинки», який зводиться до перекладу обкладинки європейського чи міжнародного стандарту, а сам текст залишається на мові оригіналу.

У Законі «Про стандартизацію» зафіксовано використання, окрім української, однієї з мов відповідних міжнародних або регіональних організацій стандартизації (ст.7). Недоліком іншого методу є різне тлумачення стандарту, в результаті – випуск невідповідної стандартам (або й небезпечної) продукції. Гармонізовані (еквівалентні) стандарти можуть містити деякі відмінності: по формі, в пояснювальних примітках, в окремих спеціальних вказівках і т.п. Тому Керівництво ISO/ IEC пропонує такі терміни: ідентичні стандарти та уніфіковані стандарти. Ідентичні стандарти – гармонізовані стандарти, повністю ідентичні за змістом і за формою. Нерідко це точний переклад стандарту (міжнародного, регіонального), прийнятого в національній системі стандартизації. Ці стандарти можуть відрізнятися лише позначенням (шифром, кодом).

Уніфіковані стандарти – це гармонізовані стандарти, які за змістом ідентичні, але відрізняються за формою подання. У результаті гармонізації законодавства прогнозується зменшення кількості перевірок бізнесу, скасування ліцензування та сертифікації більшості видів діяльності, адже ЗВІТ

передбачає не лише відмову від стягнення мит та зняття технічних бар'єрів, але й взаємний доступ до ринків послуг, можливість відкриття філій, створення спільних проектів тощо.

Таким чином, гармонізуюючи з ЄС нормативно-правову базу і стандарти, Україна прагне перейти до так званого «роздержавлення системи стандартизації». Проте, що важливо, це може бути сприйнято як вседозволеність з боку виробників, наприклад харчової галузі: ринок захлинеться від «сирних продуктів», а не сирів, «продуктів з вмістом м'яса», а не м'ясних (у кращому разі відповідного маркування!) тощо. Тому норми ЄС слід приймати напряму, мовою оригіналу, адже у них вже давно проведено категоризацію, встановлено вимоги до найменування, маркування, традиційних технологій тощо.

Виробники і постачальники повинні забезпечити виконання всіх вимог відповідних технічних регламентів перед введенням в обіг об'єктів технічних регламентів, що супроводжується декларацією про відповідність та/або сертифікатом відповідності, а також маркуванням продукції Національним знаком відповідності, якщо це передбачено відповідним технічним регламентом.

Висновки. Стандартизація і сертифікація не повинні створювати зайвих перешкод у торгівлі. Проте, останнім часом вони перетворюються на ефективний нетарифний засіб боротьби на зовнішніх ринках (прикладом служить заборона імпорту до РФ української шоколадної продукції). Безперечно, гармонізація міжнародних/європейських стандартів надасть змогу національним виробникам підвищити якість своїх товарів до міжнародних вимог, забезпечити модернізацію свого виробництва, полегшити доступ на міжнародний ринок.

Проте не слід забувати, що недбала гармонізація призведе до того, що будь-яка зміна у використанні європейського закону стане технічним бар'єром, перетворюючи його (документ ЄС) на зовсім інший за змістом документ. Прагнучи одностороннього визнання також слід врахувати можливість зростаючої конкуренції імпортерів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України № 1493 «Про прийняття європейських та міжнародних нормативних документів як національних стандартів України, змін до національних стандартів України та скасування національних стандартів України» від 30 грудня 2014 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>*
 2. *ДСТУ 1.3-93 «Державна система стандартизації України. Порядок розроблення, побудови, викладу, оформлення, узгодження, затвердження, позначення та реєстрації технічних умов» / Професійна нормативно-правова бібліотека [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://normativ.ua/types/tdoc11.php>*
 3. *Угода про асоціацію між Україною та ЄС: наслідки для бізнесу, населення та державного управління. Звіт Інституту економічних досліджень і політичних консультацій [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.ier.com.ua/files/projects/2013/eu_ukraine/report_version_for_public_debates_2013-07-01.pdf*
-